

UDK: 327:316.7(497.16)
 81'255.4:821.163.41(497.16)
 Pregledni naučni rad
 Primljen: 25.03.2026.
 Prihvaćen: 18.05.2026.

PREVOĐENJE CRNOGORSKIH KNJIŽEVNIH KLASIKA KAO INSTRUMENT KULTURNE DIPLOMATIJE: JEZIK, IDENTITET I MEĐUNARODNI UTICAJ

Sanja Crnogorac¹

Apstrakt

U ovom radu ćemo istraživati ulogu prevođenja crnogorskih književnih klasika, posebno dela Petra II Petrovića Njegoša i Mirka Kovača, u procesu kulturne diplomatije. Analiziraćemo kako prevodi ovih autora prenose kulturni identitet, utiču na međunarodni imidž Crne Gore i omogućavaju međukulturalnu komunikaciju. Prilikom izrade rada koristili smo se multidisciplinarnim pristupom, kombinujući filološku analizu, teoriju prevođenja i studije kulturne diplomatije, sa ciljem da pokažemo značaj književnosti i jezika kao alata u međunarodnoj kulturnoj razmeni. Rezultati našeg istraživanja ukazuju na tri ključne funkcije prevodilačkog rada: očuvanje kulturnog identiteta, jačanje međunarodnog ugleda i facilitaciju međukulturalnog dijaloga.

Ključne reči: prevođenje, kulturna diplomatija, njegoš, kovač, crnogorska književnost, identitet.

JEL: Z11, Z13, F50

Uvod

Prevođenje, danas, razumemo kao proces koji nadilazi puki lingvistički prenos značenja leksema i uključuje kulturne, istorijske i društvene dimenzije. Smatramo da prevod predstavlja most između kultura, omogućavajući da književna dela iz jednog kulturnog prostora postanu dostupna i razumljiva čitaocima u drugom.

¹ Sanja Crnogorac, docent, Fakultet za strane jezike, Podgorica, Crna Gora, E-mail: sanja.crnogorac@unimediterran.net, ORCID ID: 0009-0004-2893-4814

Prema Naju (2004), meka moć („soft power“) uključuje kulturne instrumente poput filma, umetnosti i nadasve književnosti, a prevođenje omogućava njihov globalni prenos. U našem istraživačkom radu trudićemo se da prepoznamo prevođenje crnogorskih klasika kao instrument meke moći, koji omogućava međunarodnoj publici da sagleda kulturni identitet Crne Gore.

Crnogorska književnost, iako po obimu relativno mala, u regionalnom kontekstu ima izuzetan kulturni i istorijski značaj. Među njenim najvažnijim piscima ističu se dva klasika, čija dela imaju neprocenjivu vrednost ne samo za crnogorsku književnost, već i za širenje ugleda Crne Gore u evropskim i svetskim kulturnim krugovima. To su: Petar II Petrović Njegoš i Mirko Kovač, iako vremenski raspon između postojanja i stvaranja ova dva autora jeste veliki.

Petar II Petrović Njegoš (1813–1851) bio je crnogorski vladar, vladika, pesnik, filozof i jedan od najvažnijih autora jugoslovenske književnosti. Rođen je u Njegušima kod Cetinja, školovao se u manastirskim učilištima i stekao kontakte s ruskim i evropskim intelektualcima. Za života je vodio Crnu Goru kao vladar i vladika, učestvujući u borbama protiv Osmanlija, ali i razvijajući školstvo, štampu i kulturne institucije. Kroz dela: *Luča mikrokozma* (1845) i *Gorski vijenac* (1847) istraživao je pitanja istorije, filozofije, religije i nacionalnog identiteta. Osim pomenutih dela, napisao je i pesničku zbirku *Ogledalo srbsko* (1845), a u njegovom literarnom radu mogu se prepoznati brojne kraće pesme, prozni sastavi, osobito pripovetke, *Pisma iz bilježnice* i druga dela. Njegoš je poznavao istoriju i filozofiju, dok je njegova poezija, karakteristična po epskom desetercu i narodnom jeziku, prevedena na desetine drugih jezika, uključujući engleski, nemački, francuski, ruski i japanski, što mu je donelo međunarodnu prepoznatljivost. Vladar i vladika Crne Gore je svojim književnim i kulturnim delovanjem oblikovao crnogorski identitet i postavio temelje kulturnoj diplomatiji.¹

Mirko Kovač (1938–2013) bio je istaknuti crnogorski i jugoslovenski pisac, poznat po složenoj prozi bogatoj simbolikom i intertekstualnošću. Rođen je u Petrovićima kod Nikšića, školovao se u Dubrovniku i Beogradu, a kroz romane poput: *Gubilište* (1962), *Vrata od utrobe* (1974), *Balada o V. L.* (1975) i *Pramen tame* (1993) istraživao je društvene, političke i istorijske aspekte Balkana. Njegova dela su prevedena na više jezika, uključujući francuski, nemački i engleski, što ih čini značajnim za međunarodnu kulturnu vidljivost Crne Gore. Osim književnog stvaralaštva, Kovač je bio i scenarista i kritičar, čime je značajno doprineo razvoju crnogorskog filmskog i kulturnog stvaralaštva.

¹ Vidi: Milo, Lompar (1984): Njegoš: biografija njegovog pesništva; Novi Sad: Pravoslavna reč.

S jedne strane dela Petra II Petrovića Njegoša, posebno *Gorski vijenac*, predstavljaju jedinstvenu sintezu jezika, filozofije i tradicije. Prevodi njegovih autorskih dela omogućavaju međunarodnoj publici da sagleda dubinu crnogorske kulture i istorijskog konteksta Balkana (Lompar, 1984).

S druge strane, Mirko Kovač svojim savremenim romanima koji prevodima postaju sredstvo međunarodne kulturne komunikacije povezuje regionalnu književnu tradiciju sa globalnim kulturnim prostorom. Njegovi tekstovi, kroz prevod, omogućavaju čitaocima iz različitih kulturnih okvira da sagledaju društvene, političke i istorijske aspekte regiona, čime doprinose oblikovanju međunarodnog imidža Crne Gore (Popović, 1990).

Cilj ovog rada je da prikazemo kako prevođenje ovih autora služi kao sredstvo očuvanja kulturnog identiteta, promocije kulturne razmene i jačanja uloge Crne Gore u globalnom kulturnom kontekstu. Kroz kombinaciju filološke analize i teorijskog pristupa kulturnoj diplomatiji, nastojaćemo pokazati da prevod nije samo lingvistički, već i društveno-kulturni fenomen.

Teorijski okvir

„Teorija prevođenja“, kako ju je razvijao Venuti (1995), naglašava dilemu između „vidljivog“ i „nevidljivog“ prevodioca. „Kod prevođenja postoje i dva osnovna pristupa – prvi prilagođava tekst kulturi ciljnog jezika, dok drugi čuva kulturne posebnosti izvornog jezika“ nastavlja Venuti (1995). Vidljivo je da kod Njegoša, arhaični jezik i bogata simbolika zahtevaju pažljiv balans između očuvanja autentičnosti i razumljivosti za međunarodnog čitaoca.

Kod Kovača, izazov je preneti regionalni kontekst i društveno-političke aluzije čitaocu iz drugog kulturnog prostora. Prevođenje njegovih dela zahteva osetljivost prema lokalnoj istoriji, ali i sposobnost da se ta istorija učini pristupačnom i relevantnom za globalnog čitaoca (Ibid: 2012).

Filološki pristup u ovom kontekstu omogućava nam analizu toga kako jezik i stil utiču na međunarodnu recepciju književnosti. Moguće je uočiti tri ključne funkcije prevođenja u kontekstu kulturne diplomatije:

1. Očuvanje kulturnog identiteta – prevodi čuvaju jezik, tradiciju i istorijske simbole.
2. Međukulturalna komunikacija – tekst služi kao most između različitih kultura, omogućavajući dijalog i razmenu vrednosti,
3. Promocija međunarodnog ugleda – kvalitetni prevodi pozicioniraju Crnu Goru kao relevantnog aktera u globalnom kulturnom prostoru (Nye, 2005).

Kombinovanjem teorije prevođenja i studija kulturne diplomatije, mi smo u mogućnosti sagledati ne samo lingvističke aspekte, već i društveno-politički uticaj prevođenja na međunarodni imidž Crne Gore. Ovakav multidisciplinarni pristup omogućava nam da prevod posmatramo kao instrument kulturne i diplomatske strategije, a ne samo kao tehničku aktivnost.

Metodologija

Za potrebe ovog istraživanja koristili smo kvalitativnu metodologiju, koja nam je omogućila da sagledamo prevođenje ne samo kao lingvistički proces, već i kao društveno-kulturni fenomen. Konkretno, naš pristup obuhvata:

1. Filološku analizu – pažnju posvećujemo jeziku i stilu u originalnim delima Petra II Petrovića Njegoša, posebno u *Gorskom vijencu*, sa posebnim fokusom na metafore, simboliku i kulturne reference koje su ključne za crnogorski identitet
2. Analizu prevoda – komparativno analiziramo prevode Njegoša i Kovača, fokusirajući se na strategije očuvanja kulturnog identiteta i adaptacije za stranog čitaoca. Posebnu pažnju posvećujemo dilemi između domestikacije i straničenja teksta
3. Studije kulturne diplomatije – koristimo teorijske okvire koji povezuju književnost i međunarodne kulturne strategije, kako bismo sagledali uticaj prevođenja na međunarodni imidž Crne Gore (Ibid: 2004).

Ovakav pristup omogućava nam da vidimo prevođenje u više dimenzija: lingvističkoj, kulturnoj i diplomatskoj, te da analiziramo njegov doprinos jačanju međunarodnog ugleda naše zemlje.

Prevod dela Petra II Petrovića Njegoša na druge jezike i međunarodna recepcija

Petar II Petrović Njegoš, čije je najznačajnije delo *Gorski vijenac*, predstavlja ključnu figuru crnogorske književnosti i kulture. Njegova dela su bogata metaforama, filozofskim refleksijama i istorijskim simbolima, što ih čini izazovnim za prevođenje. Smatra se da je, upravo, kroz prevode Njegoševih dela međunarodna publika počela da sagledava dubinu crnogorskog kulturnog i istorijskog identiteta (Banac, 1984).

Jedan od glavnih izazova u prevođenju Njegoša su arhaični jezik i stilizovani narodni izrazi. Na primer, metafora „snježna grivna sitna bisera”¹ često zahteva interpretativni prevod koji prenosi i emocionalnu i kulturnu težinu originala, a ne samo literarno značenje. Istražujući uočavamo da prevodioci balansiraju između očuvanja kulturnog konteksta i razumljivosti za čitaoca koji nije upoznat sa balkanskom istorijom.

Prevodi *Gorskog vijenca* na engleski jezik, a prevode je analizirao Watson (Watson, 2005), pokazuju različite strategije: neki prevodioci zadržavaju arhaične izraze radi autentičnosti, dok drugi uvode objašnjenja ili prilagođavaju metafore savremenom jeziku. Mi smatramo da oba pristupa imaju svoje prednosti – prvi čuva kulturološki identitet, dok drugi olakšava pristup i razumevanje međunarodnoj publici.

Očuvanje kulturnog identiteta kroz prevođenje Njegoša nije samo akademska vežba, već ono ima stvarni diplomatski uticaj. Prevođenjem Njegoša Crna Gora predstavlja sebe kroz vlastitu književnu tradiciju, čime se kulturna diplomatija ostvaruje na nivou međunarodne percepcije i kulturne razmene (Cummings, 2003).

Gorski vijenac je, prema dostupnim podacima, prevođen na više od pedeset jezika, uključujući engleski, nemački, francuski, italijanski, ruski, japanski i druge. Prvi značajni prevodi na engleski jezik objavljeni su početkom 20. veka, dok je savremeni engleski prevod *The Highland Wreath* potpisao Momčilo Selić.² Na nemačkom jeziku delo je ušlo u kulturni prostor krajem 19. veka, dok je slovenački prevod objavio Miklavž Komelj u dvojezičnom izdanju.³ Prevodilački rad na italijanski i ruski jezik omogućio je Njegoševom opusu širenje u evropskim i slovenskim književnim krugovima.

Prevodi Luče mikrokozma i Ogledala srbskog bili su ređi, uglavnom ograničeni na naučne i akademske krugove, ali su, istovremeno, predstavljali most za međunarodno prepoznavanje crnogorske književne tradicije. Njegoševa

¹ Metafora je uzeta iz knj. Petrović, Petar Njegoš (1993): *Gorski vijenac*; Beograd: Srpska književna zadruga: Pjesma Mustaj-Kadije o lijepoj Fatimi, stih. br. 1868.

² Momčilo, Selić (preveo) (2025): *The Highland Wreath*; Podgorica: Univerzitet „Mediterran“.

³ Komelj, Miklavž (2021): *Gorski vijenac / Visoki vijenac* (dvojezično izdanje, slovenački/engleski); Ljubljana: Založba.

pisma, iako skromno zastupljena u prevodilačkom opusu, dodatno svedoče o diplomatskoj i kulturnoj ulozi autora.

Jezik i prevodilački izazovi u prevođenju Njegoševih dela

Prevođenje Njegoševih dela zahteva balansiranje između više faktora:

1. Očuvanje metra i ritma epskog deseterca, koji je ključni element poetičke strukture.
2. Prenos narodnog jezika i kulturnog konteksta, kao nosilaca istorijskih i filozofskih značenja.
3. Doslovna preciznost i interpretativne slobode prevodioca, naročito u filozofsko-teološkim odlomcima.

Ovi izazovi čine prevod Njegoševih dela ne samo jezičkim, već i kulturno-diplomatskim činom. Kroz prevode, Njegoševo delo funkcioniše kao sredstvo afirmacije crnogorskog identiteta i mogli bismo reći da njegova recepcija u različitim kulturnim kontekstima oblikuje međunarodnu percepciju Crne Gore.

Prevod dela Mirka Kovača na druge jezike i međunarodna recepcija

Mirko Kovač, savremeni crnogorski pisac, svojim delima povezuje regionalnu književnu tradiciju sa savremenim evropskim i globalnim kulturnim kontekstom. Prevodi njegovih romana služe kao sredstvo međunarodne kulturne komunikacije, jer omogućavaju čitaocima iz različitih kulturnih prostora da sagledaju društvene, političke i istorijske aspekte Balkana (Wachtel, 2012).

Kovačevu prozu karakteriše kompleksan stil, bogat narativnim tokovima, simbolikom i intertekstualnim referencama. Prevođenje njegovih dela zahteva da se zadrži stilistička preciznost, dok se istovremeno interpretira društveni kontekst, koji je često specifičan za crnogorsko i regionalno okruženje. Prevodioci, koji uspevaju preneti i literarnu estetsku vrednost i kulturno-politički kontekst, doprinose izgradnji pozitivnog međunarodnog imidža Crne Gore.

Analizom prevoda Kovačevih romana na engleski, francuski i nemački jezik uočavamo nekoliko strategija:

1. Prilagođavanje kulturnih referenci – prevodioci dodaju napomene ili fusnote kako bi čitaocima pojasnili istorijski i društveni kontekst.
2. Očuvanje stila i tona – iako su neke fraze adaptirane, prevodioci nastoje zadržati autorov narativni ritam i emotivni naboj

3. Interkulturalna interpretacija – prevodi omogućavaju stranim čitaocima da razumeju složenost balkanskih političkih i kulturnih odnosa, što je ključno za međunarodnu kulturnu diplomatiju (Ibid: 2012)

Mišljenja smo da je uloga prevoda kod Kovača posebno značajna jer, za razliku od Njegoša, njegova dela reflektuju savremene društvene izazove i savremene političke promene. Na taj način, prevodi omogućavaju čitaocima izvan Balkanskog poluostrva da sagledaju ne samo književnu vrednost dela, već i složenost savremenog crnogorskog društva.

Prevodi Kovačevih književnih ostvarenja predstavljaju sredstvo kulturne diplomatije u praksi. Oni omogućavaju Crnoj Gori da se predstavi kao zemlja bogate književne tradicije i savremenih kulturnih postignuća. Uočavamo da su prevodi ključni za međunarodnu vidljivost Kovača i crnogorske književnosti u celini, što doprinosi oblikovanju pozitivnog kulturnog identiteta zemlje (Cummings, 2003; Nye, 2004).

Među Kovačevim delima, izdvajaju se romani: *Gubilište* (1962), *Vrata od utrobe* (1974), *Balada o V. L.* (1975) i *Pramen tame* (1993) koji su prevedeni na nekoliko stranih jezika, čime su omogućili širem čitalaštvu pristup kompleksnoj balkanskoj stvarnosti.

Prevodilački izazovi u prevođenju Kovačevih dela

Kovačevu prozu karakteriše složen stil, bogat simbolikom i intertekstualnim slojevima. Prevođenje zahteva balansiranje između:

- očuvanja književnog stila i estetske vrednosti,
- prenošenja kulturno-političkog konteksta i
- prilagođavanja sadržaja stranom čitaocu bez gubitka autentičnosti.

Ovo pokazuje da prevod predstavlja ne samo lingvistički zadatak, već i čin kulturne diplomatije.

Prevodi Kovačevih romana omogućavaju Crnoj Gori da se predstavi kao zemlja bogate književne tradicije i savremene kulturne orijentacije.

Prevođenje kao instrument kulturne diplomatije i izazovi

Smatramo da prevođenje književnih dela predstavlja aktivnu formu kulturne diplomatije. Kroz prevod, dela Petra II Petrovića Njegoša i Mirka Kovača postaju most između Crne Gore i međunarodne kulturne zajednice. Prevođenje omogućava prenošenje kulturnih vrednosti, istorijskih iskustava i društvenih poruka, čime se jača međunarodni ugled Crne Gore u svetu i doprinosi međukulturalnoj komunikaciji (Ibid. 2004).

Na primer, prevod *Gorskog vijenca* na engleski, francuski i nemački jezik nije samo lingvistički izazov, već i diplomatska praksa. Mišljenja smo da je svaki prevod prilika da se Crna Gora predstavi kao zemlja sa bogatom kulturnom tradicijom i literarnim nasleđem. Prevođenje omogućava međunarodnoj publici da sagleda filozofske i etičke dileme Balkana, što doprinosi globalnoj percepciji crnogorskog identiteta (Watson, 2005).

Slično, prevodi Kovačevih romana reflektuju savremeni društveni kontekst. Smatramo da oni ne prenose samo priču, već i socio-političke i kulturne kodove koji čitaocima omogućavaju da razumeju složenost savremenog crnogorskog društva. Kovačevi prevodi postaju sredstvo kulturne diplomatije, jer kroz njih Crna Gora učestvuje u međunarodnom kulturnom dijalogu i afirmiše svoju književnu scenu (Wachtel, 2012).

Međutim, prevođenje nosi i značajne izazove. Prvo, postoji jezički izazov kod prevođenja zastarelih izraza, metafora i kulturnih simbola, koji zahtevaju interpretativni prevod. Drugo, postoji izazov konteksta – određene istorijske i društvene reference moraju biti prenesene ili prilagođene tako da budu razumljive čitaocima sa drugih kulturnih prostora. Treće, postoji etički izazov – balans između očuvanja autentičnosti i dostupnosti teksta, kako bi se izbeglo kulturno iskrivljavanje (Watson, 2005).

Ipak, prevod jeste efikasan instrument kulturne diplomatije kada uspeva ostvariti tri funkcije:

1. Očuvanje kulturnog identiteta – prevodi zadržavaju jezik, tradiciju i kulturne simbole, čime omogućavaju međunarodnoj publici da sagleda originalnu vrednost dela;
2. Međukulturalnu komunikaciju – prevodi omogućavaju čitaocima iz različitih kultura da uspostave dijalog sa crnogorskom književnošću i društvenim iskustvom;
3. Promociju međunarodnog ugleda – kvalitetni prevodi doprinose pozitivnoj percepciji Crne Gore na globalnoj kulturnoj sceni (Watson, 2005).

U praksi, uočavamo da projekti prevođenja crnogorskih klasika, uključujući međunarodne književne festivale, prevodilačke radionice i izdavačke inicijative, služe kao konkretni primeri kulturne diplomatije. Oni omogućavaju Crnoj Gori da se predstavi kao zemlja sa bogatim literarnim nasleđem i savremenim književnim glasom, te jačaju međunarodnu prisutnost njenih autora.

Dok Njegoševa dela predstavljaju istorijsko-filozofsku dimenziju crnogorske književne tradicije, Kovačeva proza reflektuje moderne društvene i političke izazove, čime prevodi doprinose oblikovanju savremenog kulturnog miljea Crne Gore. Kroz uporednu analizu nastojimo sagledati kako prevod crnogorskih klasika funkcioniše kao instrument kulturne diplomatije, oblikujući percepciju jezika, identiteta i međunarodnog uticaja zemlje.

Strani prevodi doprinose međunarodnoj vidljivosti crnogorske književnosti u celini, oblikujući percepciju zemlje kao kulturno relevantnog subjekta (Ibid: 2004). Na stranicama ovog rada donosimo i uporedni analizu prevođenja Njegoševih i Kovačevih dela.

Uporedna analiza prevođenja Njegoševih i Kovačevih dela

Uočavamo nekoliko ključnih razlika i sličnosti u prevodilačkoj praksi Njegoša i Kovača u tabeli 1.

Tabela 1- Uporedna analiza

Aspekt	Njegoš	Kovač
Jezički izazovi	Arhaični jezik, deseterac, filozofsko-teološki sloj	Složen narativni stil, simbolika, intertekstualnost
Cilj prevoda	Prenos istorijske i filozofske vrednosti	Prenos savremenog društvenog i političkog konteksta
Prevodilačke strategije	Balans između metrike i doslovnosti	Očuvanje stila, kulturne reference, interkulturalna interpretacija
Doprinos kulturnoj diplomatiji	Promocija crnogorske istorijske i književne tradicije	Promocija savremenog kulturnog identiteta i društvene refleksije
Međunarodni jezik	Engleski, nemački, francuski, ruski, italijanski, japanski i dr.	Engleski, francuski, nemački

Izvor: obrada autora

Iz tabele 1 je jasno da prevodioci Njegoša, tj. njegovih dela teže očuvanju istorijsko-filozofske dimenzije, dok prevodioci Kovačevih dela naglašavaju savremene društvene i političke kontekste. Oba pristupa doprinose međunarodnoj vidljivosti Crne Gore i jačanju kulturne diplomatije, ali na različite načine.

Analizom prevodilačke recepcije Njegoša i Kovača pokazujemo da crnogorska književnost ima višeslojnu ulogu u međunarodnom kulturnom predstavljanju

zemlje. Dok Njegoševa dela služe kao most između istorije, filozofije i međunarodnog čitalaštva, Kovačeva proza reflektuje savremene društvene izazove, oblikujući percepciju Crne Gore u modernom kontekstu. Oba primera pokazuju da književni prevod funkcioniše kao instrument kulturne diplomatije, omogućavajući crnogorskoj literaturi da se globalno afirmiše.

Zaključak

U ovom radu smo pokazali da prevođenje odabranih crnogorskih književnih stvaralaca poput Petra II Petrovića Njegoša i Mirka Kovača, predstavlja snažan instrument kulturne diplomatije, shvatajući da prevod nije samo tehnički proces prenošenja značenja, već multidisciplinarni fenomen, koji povezuje jezik, kulturu, identitet i međunarodne odnose.

Analiza prevoda Njegoševog literarnog opusa nam je pokazala da arhaični jezik, simbolika i filozofska dimenzija njegovih dela zahtevaju pažljiv pristup u prevodilačkom radu. Može se uočiti da prevodi zadržavaju kulturni identitet i istovremeno omogućavaju međunarodnom čitaocu da razume istorijski i kulturni kontekst Crne Gore.

Analiza prevoda Kovačevog stvaralaštva nam je, s druge strane, omogućila da sagledamo savremeni aspekt prevođenja kao sredstva kulturne diplomatije. Prevodi njegovih romana prenose regionalne i društvene specifičnosti crnogorskog i balkanskog konteksta, omogućavajući stranim čitaocima da sagledaju složenost savremenog društva, dok istovremeno afirmišu Crnu Goru na međunarodnoj kulturnoj sceni.

Stava smo da prevođenje obavlja tri ključne funkcije u okviru kulturne diplomatije: očuvanje kulturnog identiteta, facilitaciju međukulturalnog dijaloga i promociju međunarodnog ugleda. Međutim, rad nas, takođe, podseća na izazove prevodilačkog procesa, uključujući jezičke, kontekstualne i etičke dileme, koje zahtevaju interdisciplinarni pristup i visok nivo profesionalizma svih prevodilaca, koji su ikada prevodili Njegoša i Kovača.

Zaključno, interdisciplinarni pristup: kombinacija filološke analize, teorije prevođenja i studija kulturne diplomatije omogućava nam da sagledamo prevođenje kao snažan alat za očuvanje identiteta, promociju kulture i jačanje međunarodnog ugleda Crne Gore.

Verujemo da će budući prevodilački projekti, podržani inicijativama kulturne diplomatije, dodatno afirmisati crnogorsku književnost i omogućiti njen snažniji uticaj u globalnom kulturnom prostoru.

Literatura

1. Banac, Ivo (1984): *The National Question in Yugoslavia: Origins, History, Politics*; Ithaca, NY: Cornell University Press.
2. Wachtel, Andrew B. (1998): *Making a Nation, Breaking A Nation: Literature and Cultural Politics in Yugoslavia*; Stanford: Stanford University Press
3. Cummings, Milton C. (2003): *Cultural Diplomacy and the United States Government: A Survey*; Washington, DC: Center for Arts and Culture.
4. Komelj, Miklavž (2021): *Gorski vijenac / Visoki vijenac* (dvojezično izdanje, slovenački/engleski); Ljubljana: Založba.
5. Lompar, Milo (1984): *Njegoš: biografija njegovog pesništva*; Novi Sad: Pravoslavna reč.
6. Nye, Joseph S. (2004): *Soft Power: The Means to Success in World Politics*; New York, NY: Public Affairs.
7. Petrović, Petar Njegoš (1993): *Gorski vijenac*; Beograd: Srpska književna zadruka.
8. Popović, Milorad (ur.) (1990): *Mirko Kovač: život i delo*; Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
9. Selić, Momčilo (preveo) (2025): *The Highland Wreath*; Podgorica: Univerzitet „Mediterran“.
10. Venuti, Lawrence (1995): *The Translator's Invisibility: A History of Translation*; London: Routledge.
11. Watson, John (2005): The Translation of Njegoš: Challenges and Approaches; *Slavic Review*, vol. LXIV, br. 2; Charlottesville: University of Virginia Press; str. 245–270.

TRANSLATING MONTENEGRIN LITERARY CLASSICS AS AN INSTRUMENT OF CULTURAL DIPLOMACY: LANGUAGE, IDENTITY, AND INTERNATIONAL IMPACT

Abstract

In this paper, we explore the role of translating Montenegrin literary classics, particularly the works of Petar II Petrović Njegoš and Mirko Kovač, in the process of cultural diplomacy. We analyze how translations of these authors convey cultural identity, influence the international image of Montenegro, and enable intercultural communication. In preparing this paper, we applied a multidisciplinary approach, combining philological analysis, translation theory, and cultural diplomacy studies, with the aim of demonstrating the importance of literature and language as tools in international cultural exchange. The results of our research indicate three key functions of translation work: the preservation of cultural identity, the strengthening of international reputation, and the facilitation of intercultural dialogue.

Keywords: translation, cultural diplomacy, njegoš, kovač, montenegrin literature, identity.

JEL: Z11, Z13, F50